

แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ

สันติชนษ์ สุคนธ์ทองเจริญ, วีรฉัตร สุปัญญา, อาชญญา รัตนอุบล
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: smileph@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมในการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 410 คน 2) ครอบครัวผู้สูงอายุ จำนวน 410 ครอบครัว และ 3) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 257 องค์กร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับการสำรวจปัญหาและความต้องการ ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการจัดเวทีสาธารณะ ได้แก่ ร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พื้นที่ตัวอย่างสำหรับการจัดเวทีสาธารณะ 4 แห่ง ได้แก่ จังหวัดระยอง สงขลา ตาก และอุบลราชธานี การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนความคิดเห็นใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุที่เป็นปัญหาที่สุด คือ การไม่มีการรายงานข้อมูล เช่น เรื่องค่าใช้จ่ายในการจัด ผลของการจัดกิจกรรมให้รู้หลังจัดกิจกรรมความคิดเห็นสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 44.1 ส่วนด้านความต้องการผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเรื่อง การร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ทำให้มีทักษะในการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าในชีวิต งานอดิเรกต่าง ๆ ทักษะเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ต่อผู้อื่น และต้องการให้มีการร่วมพูดคุยเกี่ยวกับผลและปัญหาที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 79.5 และมีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ โดยมุ่งกลุ่มผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 32 ข้อ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน, ผู้สูงอายุ

Guidelines for Promoting the Elderly to Participate in Non-Formal Education Activities

Santichon Sukhonthongchareon, Veerachat Supanyo, Archanya Ratana-Ubol

Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail: smileph@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the issue and the need to participate in non-formal education activities of the elderly, 2) to propose guidelines to promote the activity in non-formal education of the elderly. The research was collected from surveys questionnaires with Example 3 groups: 1) 410 the elderly, 2) 410 elderly family and 3) 257 local government’s organization personal and then took the lead. The draft guidelines were encouraged to participate in non-formal educational activities. And into the public forum held at Rayong, Songkhla, Tak and Ubon-Ratchathani. Data analysis: 1) The descriptive statistics include percentage, mean and standard deviation, 2) The qualitative data, Data were analyzed using content analysis.

The research found that the issue of participation in non-formal education activities of elderly people, the problem is to not report information such as the cost of preparation. The results of the event to the event on top of the 44.1 percent of the needs of older people want to engage in activities to learn about. The participants learn the skills to participate in social activities such as enhancing the value of life. (Hobbies), technical skills and knowledge to others. And want to be together and talk about issues that occur after completion of the learning activities. The average is 79.5 percent, and guidelines to promote the activity in non-formal education of Thai elderly focus on elderly, families of elderly and local organization. The guidelines to promote the activity in non-formal education of Thai elderly has 32 items.

Keywords: Participation, Non-formal education activities, Elderly

บทนำ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-พ.ศ.2564) ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2557 พบว่าสังคมผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2559 มีผู้สูงอายุ เกิน 60 ปี จำนวน 10,783,380 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งประเทศ และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ คาดว่าในปี พ.ศ. 2564 จะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และจะมีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2560) และเมื่อกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคมของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบัน การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ พบว่ายังมีช่องว่างในการบูรณาการ การวางแผนและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับหน่วยงานของภาครัฐ ที่ยังมองว่าผู้สูงอายุเป็นเพียงผู้รับบริการ ไม่ได้มองในลักษณะผู้ร่วมใช้บริการ การบูรณาการการทำงานในลักษณะของการร่วมกันทำงานจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการทำงานสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเกณฑ์ในการกำหนดการเป็นผู้สูงอายุนั้นมีความแตกต่างกัน ตามสภาพสังคม และระยะเวลาในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นความหมายของผู้สูงอายุในทรรศนะของผู้วิจัย คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมาอย่างยาวนานซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจรวมไปถึงสภาพฐานะทางสังคม โดยเอาเกณฑ์นั้นอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในวันเดือนปีเกิดตามปฏิทินที่เป็นมาตรฐานสากล

ด้านปัญหาในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ นั้น พบว่า ปัญหาของผู้สูงอายุที่สำคัญตามที่ เพ็ญแข ประจันปัจนิก (2550) ได้ทำการศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุ ซึ่งปัญหาหลักที่ผู้สูงอายุเผชิญอยู่นั้นประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านสุขภาพกาย ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเมหะเร็ง และโรคเบาหวาน 2) ปัญหาด้านสุขภาพจิต พบมากในผู้สูงอายุ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัว ขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวขนาดเล็ก จากผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาลูกหลาน ผู้สูงอายุต้องคิดมากเครียดและถูกทอดทิ้งอย่างรวดเร็ว 3) ปัญหาไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยกลางคนได้ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย บางครั้งทำให้คนปรับตัวไม่ทัน เกิดความเครียด ซึมเศร้า โกรธง่าย มองโลกในแง่ร้าย และ 4) ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไร้ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทและในเมืองที่ลูกหลานต้องดิ้นรนหารายได้โดยทำงานในเมืองหลวง ซึ่งปัจจุบันยิ่งทวีความรุนแรงอันเนื่องมาจากเศรษฐกิจตกต่ำ และ ตามที่ อาชญญา รัตนอุบล (2559) ได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่สำคัญ คือ 1) ปัญหาทางกาย มีความเสื่อมถอยทางร่างกายทั้งระบบ 2) ปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม สูญเสียบุคคลที่ใกล้ชิด ไม่สามารถปรับตัวได้กับสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดโรคซึมเศร้า 3) ปัญหาสมาชิกในครอบครัวทอดทิ้งแยกครอบครัวออกไป คิดว่าผู้สูงอายุเป็นภาระ นอกจากนี้ จารุวรรณ สุขใส (2557) ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัญหาสวัสดิการของผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านนันทนาการ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและ ปัญหาด้านสังคม 2) ระดับความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขต

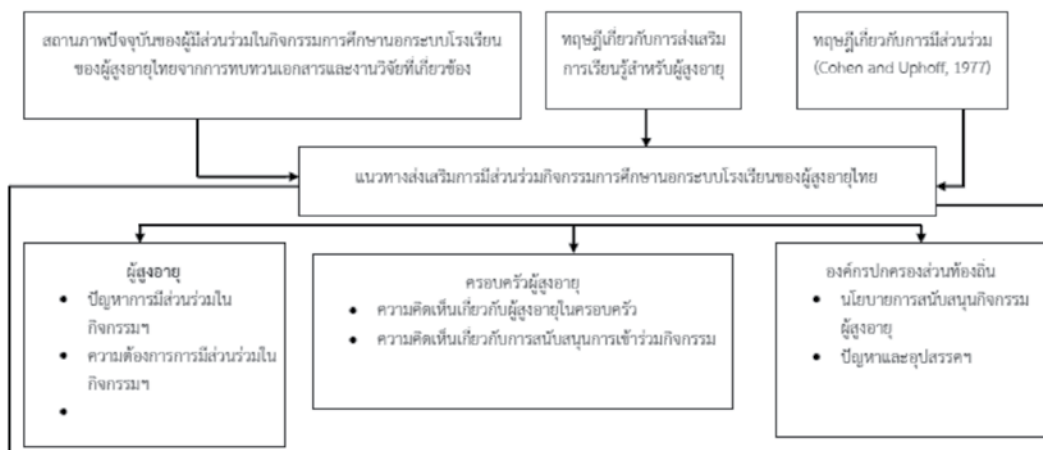
ดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้คือ ด้านเศรษฐกิจด้านนันทนาการ ด้านสังคม และสุขภาพอนามัย 3) การเปรียบเทียบปัญหาของผู้สูงอายุที่รับ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่าปัญหาสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน ตามเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สมาชิกในครอบครัว และลักษณะที่อยู่อาศัย และ 4) การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า แตกต่างกัน ตามเพศ และ สมาชิกในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่แตกต่างกัน ตามสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะที่อยู่อาศัย ดังนั้นการมีชีวิตที่ดีมีต่อความพึงพอใจในชีวิต ต้องมีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยมีลักษณะของกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ส่งเสริมความกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิต มีชีวิตชีวา มีความปลอดภัย มีความส่งเสริมลักษณะอารมณ์ที่เป็นสุขส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่น และมอบความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ (จันทนา สุนทรอดิศัย, 2554) และพระมหากษัตริย์ (2555) ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามและการสนทนาในการศึกษาการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุของคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุ ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในอยู่ระดับปานกลางทุกขั้นตอน แต่เมื่อพิจารณาการให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่ไม่ดี ปัญหาภาระในการดูแลครอบครัว ปัญหาระยะเวลาในการเดินทาง และปัญหาสถานที่ตั้งของชมรมมีความไม่เหมาะสม จากปัญหาและความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยนำเป็นประเด็นในการพัฒนาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุโดยมุ่งกลุ่มผู้สูงอายุครอบครัวผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 3 กลุ่มขับเคลื่อนในระบบการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมต่างๆในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีคุณค่าและมีความสุขในสังคมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา ปัญหา และความต้องการในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมในการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาโดยมีวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาความต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยในประเทศไทย 2) ครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยในประเทศไทย 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในตอนต้นที่ 1 ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 410 คน 2) ครอบครัวผู้สูงอายุจำนวน 410 คน และ 3) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 257 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในตอนต้นที่ 2 ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ 2) ครอบครัวของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ และ 3) บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละพื้นที่ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดระยอง สงขลา ตาก และอุบลราชธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนสำหรับผู้สูงอายุไทย โดยแบ่งเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ สำหรับ

แต่ละกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ค่า $IOC = 0.64$ และการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ได้ค่า $R = 0.95$ 2) แบบสอบถามสำหรับกลุ่มครอบครัวของผู้สูงอายุ มีค่า $IOC = 0.75$ และค่า $R = 0.85$ และ 3) แบบสอบถามสำหรับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่า $IOC = 0.68$ และค่า $R = 0.89$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 2 ได้แก่ ร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนสำหรับผู้สูงอายุ เป็นประเด็นการสนทนาสำหรับเวทีสาธารณะในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในตอนต้นที่ 1 มีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มประชากรในการวิจัยด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเพื่อให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ 2) ผู้วิจัยติดต่อกับพื้นที่และหน่วยงานที่ได้คัดเลือกตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ 3) ผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามไปยังพื้นที่และหน่วยงานที่ทำการประสานงานไว้ 4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ออกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนสำหรับผู้สูงอายุมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยในตอนต้นที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูลในตอนต้นที่ 2 มีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 นำมาพัฒนาเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนสำหรับผู้สูงอายุมาดำเนินการในการเก็บข้อมูลโดยการจัดเวทีสาธารณะ (Public stage) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนสำหรับผู้สูงอายุไทย 2) เลือกพื้นที่ตัวแทนตามบริบทของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนของผู้สูงอายุในแต่ละภูมิภาค 3) ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมเวทีสาธารณะแบ่งออกเป็น 4 ภูมิภาค โดยมีกลุ่มตัวอย่างแต่ละภูมิภาคเข้าร่วมในวันเวลาที่ที่นัดหมาย 4) ลงพื้นที่เวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของนักเรียนของผู้สูงอายุไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์แบบสอบถามกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 410 ชุด ใช้การวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ เพราะในแบบสอบถามส่วนของผู้สูงอายุ มีข้อคำตอบ ให้เลือกกระหว่างเป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหา และมีความต้องการ หรือไม่มี

ความต้องการ 2) การวิเคราะห์แบบสอบถามในส่วนของกลุ่มครอบครัวของผู้สูงอายุ จำนวน 410 ชุด ใช้การวิเคราะห์ แบบเรตติ้งสเกล (Rating scale) โดยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การวิเคราะห์แบบสอบถามในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 257 ชุด ใช้การวิเคราะห์แบบเรตติ้งสเกล โดยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับในตอนต้นที่ 2 เป็นการจัดเวทีสาธารณะเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความตามเนื้อหาโดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและจำแนกวิเคราะห์ตามประเด็นคำถามการวิจัย 2) ตรวจสอบข้อมูลและผลการศึกษา ใช้วิธีการจัดประชุมสาธารณะเพื่อเสนอผลการศึกษาเบื้องต้น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ในการศึกษาปัญหา ความต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า 1) กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ คือ การไม่รู้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้น เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลาสถานที่ และเรื่องจัด เป็นต้น (ร้อยละ 43.6) ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่รู้ข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ยาก และการเข้าร่วมไม่มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่เหมาะสมกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม (ร้อยละ 43.6) แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมนั้นจัดกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริงดังนั้นการให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็จะส่งผลให้การจัดกิจกรรมจะมีความสอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริงของผู้สูงอายุมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากการร่วมในกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้น เช่น ความรู้เกี่ยวกับการมีอาชีพเสริม การหารายได้เพิ่ม เป็นต้น (ร้อยละ 43.6) ความต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้แก่ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะในการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าในชีวิต งานอดิเรกต่าง ๆ ทักษะเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ต่อผู้อื่น เป็นต้น (ร้อยละ 79.5) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้ผู้สูงอายุต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ และทางความต้องการให้มีการร่วมพูดคุยเกี่ยวกับผลและปัญหาที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุแล้ว (ร้อยละ 79.5) 2) กลุ่มครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 โดยมีระดับความเห็นที่เต็มใจดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในครอบครัวของท่านเนื่องจากมีความรักและห่วงใย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมา คือ มีความสบายใจทุกครั้ง เมื่อผู้สูงอายุในครอบครัวของท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของ

ระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 โดยมีระดับความเห็นว่าจะแนะนำให้ผู้สูงอายุในครอบครัวของท่านนำสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้นมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 รองลงมา คือ ช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุในครอบครัวของท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่มีการจัดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 3) กลุ่มบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 โดยมีระดับความเห็นว่าจะมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่องค์กรของท่าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมา คือ องค์กรของท่านมีนโยบายให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุขององค์กรอยู่ โดยมีระดับความเห็นว่าจะองค์กรของท่านมีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุไม่เพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 รองลงมา คือ องค์กรของท่านไม่มีการอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 และองค์กรของท่านมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55

สำหรับตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ จากการลงพื้นที่ในการจัดเวทีสาธารณะ 4 ภาคสามารถพัฒนาเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนดังนี้ 1) พัฒนาผู้สูงอายุส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุ องค์กรบริหารส่วนตำบล ครอบครัวผู้สูงอายุ และผู้นำกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในการเชื่อมโยงข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุเพื่อแจ้งไปยังผู้สูงอายุผ่านช่องทางต่าง ๆ 2) จัดกลุ่มอาสาสมัครเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าจะไม่ใช่ผู้สูงอายุที่ติดเตียงก็ตาม เพื่อเป็นการดูแลและนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุไปบอกกล่าวแก่ผู้สูงอายุที่ไปเยี่ยมเยียนได้รับรู้และรับทราบ 3) พัฒนาผู้สูงอายุส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลผู้สูงอายุให้เป็นปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพของผู้สูงอายุ 4) มีการดำเนินการติดตาม ประเมินและปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้จัดกิจกรรมที่ตอบสนองกับความต้องการและสภาพของผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อไป 5) มีการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่สนใจ 6) มีการประชุมสรุปผลการจัดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างผู้จัด ผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และรายงานผลการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 7) เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ,ตัวแทนผู้สูงอายุ,ครอบครัวผู้สูง

อายุ เข้าร่วมประชุมกำหนดแผนการดำเนินงานในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่มีความเหมาะสม 8) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เปิดช่องทางที่หลากหลายในการรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 9) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล จัดพื้นที่/เวที ให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ 10) จัดหาวิทยากรให้ความรู้ที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ 11) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุร่วมแสดงความคิดเห็นในการแลกเปลี่ยนพูดคุย เกี่ยวกับผลและปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นลง 12) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล จัดหลักสูตรกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องผู้สูงอายุให้กับครอบครัวผู้สูงอายุเพื่อให้ครอบครัวผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และมีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเสริมสร้างทักษะการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุและครอบครัวผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ 13) ส่งเสริมให้ครอบครัวผู้สูงอายุ มีความรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับการพาผู้สูงอายุไปสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขและไม่เป็นที่กังวลว่าจะพบปัญหาระหว่างทางเมื่อเดินทางไปไหนเอง(เช่น การเป็นลม การลื่นที่อยู่จำทางกลับบ้านไม่ได้ เป็นต้น 14) ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายครอบครัวผู้สูงอายุ เพื่อพึ่งพาอาศัยกันช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุ 15) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่ให้ความรู้ในเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ 16) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความรู้เรื่องผู้สูงอายุ จิตวิทยาผู้สูงอายุ แก่ครอบครัวผู้สูงอายุ เพื่อให้ครอบครัวผู้สูงอายุมีความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างครอบครัวผู้สูงอายุและผู้สูงอายุ 17) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องความสูงอายุของผู้สูงอายุ ให้กับครอบครัวของผู้สูงอายุได้รับทราบว่าจะจัดเกี่ยวกับเรื่องอะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน เพื่อครอบครัวผู้สูงอายุจะได้ทราบรายละเอียดโดยทั่วกันรวมถึงการจัดรถรับส่งให้แก่ครอบครัวผู้สูงอายุบางรายที่เดินทางลำบากเพื่อให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรม 18) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้กับครอบครัวผู้สูงอายุได้รับทราบ 19) องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างเครือข่ายครอบครัวผู้สูงอายุ และมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ วิธีการ แนะนำการประสานงาน การสนับสนุนต่างๆ ให้กับครอบครัวผู้สูงอายุ 20) ส่งเสริมให้ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางและวิธีการต่าง ๆ ในการกระจายข่าวสารข้อมูลของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้น 21) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ ร่วมแสดงความคิดเห็นความต้องการของผู้สูงอายุในเรื่องกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผู้สูงอายุต้องการ 22) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุจัดตั้งเครือข่าย 23) ผู้จัดหรือหน่วยงานพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ตัวแทนผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุ ร่วมสร้างกรอบกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ 24) จัดตั้งช่องทางต่างๆในการสื่อสารเพื่อให้ผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูง

อายุ 25) มีการวางแผนในการรับ/โอนบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษา หรือมีประสบการณ์ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุของหน่วยจัด 26) มีการพัฒนาบุคลากรโดยส่งไปอบรมด้านการจัดกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกหรือเชิญหน่วยงานภายนอกมาอบรมพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ที่เพียงพอและจำเป็นในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 27) หน่วยจัดสรรหาผู้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุในลักษณะของอาสาสมัครมาช่วยจัดกิจกรรมหรือทำการสอน ซึ่งอาสาสมัครอาจเป็นผู้สูงอายุที่มีความรู้ครุภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ 28) หน่วยจัดเปิดรับอาสาสมัครทุกเพศทุกวัยมาช่วยเหลือการทำงาน 29) มีแผนงานในการสนับสนุนให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม 30) หน่วยจัดมีนโยบาย จัดสรร งบประมาณจากส่วนกลาง ในการส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่ชัดเจน 31) มีการอบรมในเรื่องการเขียนโครงการเสนอขอของบประมาณสนับสนุนต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และการเขียนขอรับงบประมาณสนับสนุนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ 32) จัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก และจัดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุ มีพื้นที่การแสดง และขายของผู้สูงอายุทำขึ้นเอง

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การไม่รู้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมฯ เป็นปัญหาที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดทฤษฎีของแนวคิดการมีส่วนร่วม ของ โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจถือเป็นมิติที่สำคัญต่อการวางแผน ดังเช่นการวางแผนในการสร้างเครือข่ายในการกระจายข้อมูลให้ผู้สูงอายุต่างๆได้รับทราบข้อมูลเพื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่ซึ่งสอดคล้องกับ ภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ทำการวิจัยแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ 1) ปัญหาการขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ดังนั้นหากสามารถแก้ปัญหาด้วยผ่านชุมชนและครอบครัวปัญหานี้ก็จะหมดไป 2) การดำเนินการในลักษณะของความรู้สึกเป็นเจ้าของ 3) การร่วมรับผลประโยชน์ กิจกรรมๆที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมไม่มีการให้ความรู้ใหม่ที่สามารนำไปปรับใช้ซึ่งสอดคล้องกับ โนลว์ (Knowles, 1980) ได้กล่าวถึง ผู้ใหญ่ตอนปลายหรือผู้สูงอายุต้องการได้รับความรู้ใหม่ ความท้าทายใหม่ กิจกรรมใหม่ๆประสบการณ์ใหม่ๆ เนื่องจากกิจกรรมที่ทำประจำเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย นอกจากนี้แมคคลูสกี (Maclusky, 1975) ได้กล่าวถึงผู้สูงอายุมีความต้องการ 5 ด้าน คือความต้องการความรู้ เพื่อดำรงชีวิตในสังคม เพื่อการแสดงออก เพื่อการถ่ายทอด เพื่อเข้าใจสภาพแวดล้อม และเพื่อพัฒนาตนเอง ดังนั้น การได้รับความรู้ใหม่ตามความต้องการสำหรับผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาสร้างคุณค่าในตัวของผู้สูงอายุเอง 4)การร่วมทำการประเมินผล การไม่มีการรายงานข้อมูลที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมฯ เช่น เรื่องค่าใช้จ่าย ผลของการจัดกิจกรรม นั้นส่งผลต่อการรับผลประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับ โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977) การได้รับข้อมูล ผล

ประโยชน์ในการดำเนินการ ทั้งทางทางวัตถุ สังคม และบุคคล เป็นสิ่งสำคัญในการนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่เหมาะสม

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ มีเป้าหมายสำหรับ 3 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุ ครอบครัว และองค์กรส่วนท้องถิ่น การแนะนำให้ผู้สูงอายุในครอบครัวนำสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้นมาใช้ในชีวิตประจำวัน การจัดการศึกษาผู้สูงอายุมีเป้าหมายส่งเสริมไปสู่ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ การช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุในครอบครัวของท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุที่มีการจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2552) ได้สังเคราะห์ผลงานวิจัยเรื่องครอบครัวและผู้สูงอายุ การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550 พบว่า ครอบครัวส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อรับรู้ข่าวสาร และความเป็นไปของสังคม ส่วนการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในครอบครัวร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2552) ได้สังเคราะห์ผลงานวิจัยเรื่องครอบครัวและผู้สูงอายุ การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550 พบว่า ครอบครัวได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของของสังคม และการเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม ในส่วนองค์กรส่วนท้องถิ่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรท้องถิ่น องค์กรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ เศรษฐวิวัฒน์ โชควรกุล (2555) ได้ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผลการสัมมนาเชิงลึกกลุ่มผู้กำหนดนโยบายกลุ่มผู้บริหารนโยบายและกลุ่ม ผู้นำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ คิดว่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรเป็นนโยบายที่เกิดจากความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยเป็นนโยบายที่มุ่งดูแลผู้สูงอายุทุกด้าน เช่น นโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทางด้านสุขภาพร่างกาย การมีรายได้ และสุขภาพจิต องค์กรมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณน้อยไปในการสนับสนุนกิจกรรมและสวัสดิการของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุควรดำเนินการโดยนำไปทดลองปฏิบัติเป็นเวลา 1 ปี เพื่อเป็นการทดลองใช้และเป็นการตรวจสอบแนวทางและพัฒนาต่อไปเป็นนโยบายในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านเครือข่าย ผู้สูงอายุควรร่วมมือกัน เครือข่ายมี การทำงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ มีผู้นำเครือข่ายที่เข้มแข็งมีความสามารถในการทำงาน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เครือข่าย 2) ด้านการจัดทรัพยากรมนุษย์มีการส่งเสริมผู้มีความรู้ความ

สามารถ ภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้สูงอายุ 3) ด้านฐานข้อมูลมีการสำรวจข้อมูลของผู้สูงอายุและนำมาเป็นฐานข้อมูลในการออกแบบจัดกิจกรรมกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ 4) ด้านพื้นที่ในการแสดงออก มีพื้นที่เป็นศูนย์กลางและเข้าถึงได้ง่าย ของคนทุกเพศวัยเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมได้ 5) ด้านการส่งเสริมความรู้ผู้สูงอายุและครอบครัว มีการให้ความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ 6) งบประมาณมีการจัดทำโครงการของงบประมาณจากภายนอกมาสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน

บรรณานุกรม

- จันทนา สุนทรอดิศัย. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ไม่ตีพิมพ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- จารุวรรณ สุกใส. (2557). ปัญหาและความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขต ดินแดง. *วารสารวิชาการศรีปทุม, 11(2), 77-82.*
- พระมหาบรรจง ชัดสุข. (2553). การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามและการสนทนาในการศึกษาการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุของคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2550). การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพลุฒิปหลังของผู้สูงอายุไทย(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. (2558). *แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คำหวาน.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2552). *ครอบครัวและผู้สูงอายุ. ใน ชื่นตา วิชาวุธ (บก.), การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550.* นนทบุรี: แผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.).
- เศรษฐวิวัฒน์ โชควรรณ. (2555). *นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คำหวาน.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2560). *คู่มือการบูรณาการความร่วมมือ 4 กระทรวงการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในช่วงวัยผู้สูงอายุ.* นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2559). *การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, Implementation and evaluation*. New York The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

Knowles, M. S. (1984). *The modern practice of adult education*. New York: The Adult Education.

McClusky, H.Y (1975). *Education for Aging: The Scope of the Field and Perspection for the Future*. Washington D.C.: Adult Education Association of the U.S.A.